

Tore Lindbekk

Barnerett og barneforskning

Stikkordet for denne konferansen er barns juridiske rettigheter og de etiske krav som kan stilles til deres situasjon og leveforhold.

Dette minner om en forskningsinnsats som nå ligger nesten ett hundre år tilbake i tiden. Det dreier seg om Marianne Webers avhandling om mødres og hustruers rettssituasjon, - en bredt anlagt studie innen rettshistorie og komparativ rettsvitenskap. Denne brede analyse av hvordan ulike samfunn og epoker hadde organisert livsbetingelser og muligheter for personlig verdighet for to "samfunnsroller" som man finner i alle samfunn, ble dessverre ikke utgangspunktet for noen norsk eller skandinavisk forskningstradisjon eller -politikk. Forskerne som befattet seg med kvinnerettigheter valgte i stedet å skjefte seg på amerikansk kvinnebevegelse, en rent humanistisk/humanitær tradisjon, som reflekterte impulsivitet og harme mer enn interessen for de stabile ordningsprinsipper ofte ikke uttalte, som ligger til grunn for hverdagslivets makt- og avmaktsforhold. Kvinnerett ble ikke en akademisk disiplin i Norge før på 1980-tallet, med adskillig snevrere vingefang enn Weber-familiens.

For det faglige studium av barns rettighet må vi konstatere: her stiller vi i dag ogsp dårligere enn da ekteparet Weber grep fatt i kvinneretten. Og her er mangelen mer graverende, - ikke bare fordi rettstilstanden for barn griper så dypt inn i samfunnets grunnlag og gjelder forhold som er lite formalisert, men også fordi Norge av i dag er et land med innflytelse i kraft av vår rikdom og bestandspolitikk. På områder vi utpeker som våre satsningsområder, vil vi lett komme til å fremstille oss som bedrevitere. Vi blir premiss-skapere for andre. Til tross for at vi både har korte tradisjoner som aktører på den internasjonale arena og stiller svakt i formell kunnskap.

Følgene vil ofte kunne bli: initiativer som blir til besvær for dem vi gjør til våre klienter. (Og mange av dem vil ikke lett være i den situasjon at de kan korrigere oss.) Samtidig risikerer vi skuffende erfaringer, som vil angripe vår trang til å utrette noe i det godes tjeneste.

Både internasjonalt og i forhold til situasjonen herhjemme; - på feltet for denne konferansen vil juss og filosofi, de gamle sentralfag på rettens og etikkens område, trenge støtte fra et bredt spektrum av andre fag: fra antropologi og geografi til medisin, genetik og stasvitenskap. Og vi trenger konsepter for flerfaglig samarbeid som bedre enn den tidligere praksis makter å dra nytte av kunnskap og erfaringer fra flere kunnskapsfelt, og dermed unngår raskt skipbrudd.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) har oppstilt flerfaglighet som en fanesak og uttrykt ambisjoner om å være et foregangsuniversitet for dette. EN konferanse nå nylig, om erfaringene fra de brukerrettede flerfagprosjektene som allerede er gjennomført ved NTNU, samlet seg om en ny oppfatning, om hva slags former for flerfaglighet som fører frem. Stikkordet er spisskompetanse, bygd inn i bredt kjennskap til nærtstående disipliner, og med kommunikasjonsferdighet overfor disse. Sagt på en annen måte: spisskompetanse, men med forståelse for grensesnittene mot andre fag, for hvor koplingspunktene mellom ens eget bidrag befinner seg, og hvordan fagne på disse punktene kan gripe over i hverandre. Det er ikke allvitere vi trenger, eller forskere som vet litt om mye, men fagfolk som spesialiserer seg, uten å miste nysgjerrigheten overfor andre fag.

NTNU ønsker å være pådriver for en flerfaglighet, som både er faglig sentral, som spiller på enkeltdisiplinene og holder forbindelsene mellom disiplinene oppe. Dette reiser en rekke spørsmål, f.eks. for hvordan forskerutdanningen skal tilrettelegges. Disse skal jeg la ligge. Men jeg skal i stedet peke på at NTNUs programytringer hittil har lagt særlig vekt på koplinger mellom teknologiske fag og humanistiske eller samfunnsfaglige. Dette svarer klart til det som Stortinget forestilte seg da vedtaket om den nye universitetsorganisasjonen i Trondheim ble vedtatt for fire år siden.

Men både Stortinget og Kollegiet feilvurderte nok både den faktiske kompetansesammensetningen innenfor dette universitetet, og hva slags behov for faglig bistand universitetene i dag måter utenfra. For å ta det siste først: samfunnsstyring er i den moderne samfunn et lang mer komplekst fenomen enn tidligere og fordre lang mer sammensatte koplinger av kompetanse enn før. Det trenges f.eks. mer enn en ny lov eller litt ny teknologi (f.eks. overvåkingskameraer) for å holde barnekriminaliteten i sjakk.

Samtidig er pusten blåst ut av troen på at norsk industri skal kunne reddes ved mer smart og ny-moderne teknologi. Etter ti års næringsrettet forskningspolitikk starter neste år en nedskjæring av den offentlige støtte til næringsrettet forskning. Denne forventes å ville fortsette. Mens bidragene til annen forskning er på vei opp og allerede på høyde med næringsforskningen.

Dette reiser utfordringer for den ikke-teknologiske del av NTNU: å finne samlingspunkter for felles løft overfor faglige oppgaver som hittil kanskje har oversteget hva vi har våget å binde an med. Den rekonstruksjon av NOSEB som nå forestår, og som skal gi en fastere innordning i SVT-fakultetet, bør kunne gjøre institusjonen til en brikke i en slik tverrfaglig innsats på viktige samfunnsfelt som strekker seg ut over det som enkeltfag og enkeltforskere har maktet. Her spiller NOSEB-tradisjonen en viktig rolle og får en ennå mer sentral rolle i fremtiden.